

Redegørelse afgivet af udenrigsministeren (Lars Løkke Rasmussen) den 12. marts 2024

Redegørelse

om

UDVALGTE INTERNATIONALE ORGANISATIONER

OSCE, Europarådet og Østersørådet

1. INDLEDNING

Ruslands invasion af Ukraine den 24. februar 2022 præger fortsat arbejdet i OSCE, Europarådet og Østersørådet. Rusland har draget nytte af OSCE's konsensusbaserede beslutningsproces, hvilket har haft betydelige negative konsekvenser for organisationens virke og beslutningskraft. Europarådets og Østersørådets hurtige eksklusion af Rusland i 2022 har bidraget til at forstærke samarbejdet blandt de resterende medlemmer, som har kunnet fokusere på henholdsvis fastholdelse af den regelbaserede verdensorden og styrkelse af samarbejde om resiliens og beredskaber.

For Danmark har OSCE også i 2023 været en nyttig platform, hvor der sammen med ligesindede ugentligt har kunnet rettes skarp kritik af Ruslands aggressionskrig mod Ukraine og den belarussiske støtte hertil. I 2024 vil Danmark fortsat fokusere på: 1) Ruslands angrebskrig i Ukraine og indsatsen for at genoprette respekten for de fælles principper og regler; 2) arbejdet for at styrke menneskerettigheder og fundamentale frihedsrettigheder i hele OSCE-området; samt 3) samarbejdet om konventionel våbenkontrol. Fra september til december varetager Danmark formandskabet for Forum for Sikkerhedssamarbejde, der leder OSCE's arbejde på det politisk-militære område.

Danmark har i **Europarådet** fortsat prioriteret arbejdet med demokrati, retsstat, og menneskerettigheder højt, hvilket også blev særligt markeret ved Reykjaviktopmødet afholdt i maj 2023. Topmødet bidrog til både politisk og økonomisk styrkelse af organisationen med henblik på at kunne håndtere nye udfordringer. Krigen i Ukraine dominerer dog også fortsat dagsordenen og kræver fortsat prioritering af krigen og dens ofre i 2024. I maj 2024 markeres Europarådets 75-år både i Europa og i Danmark.

Også **Østersørådets** arbejde bærer fortsat præg af krigen i Ukraine, og en styrkelse af samarbejdet om et kriseberedskab er derfor velmodtaget blandt rådets medlemmer. Klima- og miljø er også på dagsordenen, når der i 2024 bliver

stillet skarpt på skovbrande og miljörisikoen af ammunition på havbunden. Samarbejdet ses således fortsat som nyttigt for Danmark grundet de aktuelle temaer.

2. ORGANISATIONEN FOR SIKKERHED OG SAMARBEJDE I EUROPA (OSCE)

OSCE er verdens største regionale sikkerhedsorganisation med 57 deltagende stater fra Europa, Centralasien og Nordamerika. I OSCE har man over årene opnået enighed om en lang række beslutninger om gensidige forpligtelser, hvis hensigt er at styrke den regionale sikkerhed i bred forstand. Organisationen er derigennem blevet en grundpille i den europæiske sikkerhedsarkitektur. OSCE's brede sikkerhedsbegreb indfanger, at sikkerhed også afhænger af ikke-militære forhold, og arbejdet er derfor struktureret i følgende tre dimensioner: 1) den politisk-militære dimension, 2) den økonomisk-miljømæssige dimension og 3) den menneskelige dimension (menneskerettigheder og demokrati). Af ressource- og prioriteringsmæssige årsager følger Danmark hovedsagligt første og tredje dimension. Det danske engagement i OSCE indgår som en del af Danmarks indsats for at sikre det norm- og regelbaserede internationale system. Presset herpå, ikke mindst fra russisk side, ses tydeligt i OSCE.

OSCE samarbejdet i 2023

Som en regional, multilateral sikkerhedsorganisation har samarbejdet i OSCE været udfordret siden begyndelsen af den ulovlige russiske annektering af Krim i 2014, og nu i endnu højere grad siden den russiske invasion af Ukraine den 24. februar 2022. Udfordringerne har i høj grad været drevet af russisk obstruktion og udnyttelse af organisationens konsensusbaserede beslutningsproces til egen politisk nytte, der har haft store konsekvenser for organisationens virke og beslutningskraft.

Disse udfordringer kom markant til udtryk under årets udenrigsministermøde i Skopje d. 30. november til 1. december. Op til og under mødet var der intensive forhandlinger om en række centrale institutionelle spørgsmål, som krævede konsensus blandt alle 57 deltagende stater. Der var manglende enighed om: 1) formandskabet for OSCE i 2024 (CiO24), når Nordmakedoniens mandat udløb med udgangen af 2023, 2) forlængelse af de normalt 3-årige mandater for OSCE's 4 topstillinger, der udløb den 3. december 2023, (OSCE's generalsekretær, direktøren for kontoret for demokratiske institutioner og menneskerettigheder, ODIHR, mediefrihedsrepræsentanten og højkommisæreren for nationale mindretal) og 3) vedtagelse af et nyt budget for 2024.

Spørgsmålet om formandskabet var det mest centrale for organisationens funktionalitet. Uden et formandskab kan der ikke indkaldes til møder eller træffes beslutninger. Estland havde været kandidat til CiO24 i flere år, men Rusland og Belarus blokerede herfor. Efter mange og lange forhandlinger i marginen af ministermødet lykkedes det i 11. time at opnå konsensus om Malta som formandskab i 2024. Ligeledes lykkedes det at opnå enighed om en pakkelse, hvor alle fire topstillinger blev forlænget med 9 måneder. Budgettet for 2024 nåede man ikke at forhandle om i Skopje, hvorfor organisationen fortsat baserer sig på et ikke-inflationsreguleret budget for 2021, som det sidst vedtagne. Forhandlingerne herom fortsætter i løbet af 2024.

De skarpt optrukne fronter har i høj grad også haft indvirkning på samarbejdet på menneskerettighedsområdet i OSCE's tredje dimension. Rusland har således igen i år vist sig villig til at blokere for centrale beslutninger, blandt andet med det resultat, at der for tredje år i træk på polsk initiativ måtte afholdes en alternativ menneskerettighedskonference i Warszawa uden konsensus i stedet for det formelle Human Dimension Implementation Meeting (HDIM).

ODIHR's centrale arbejde med valgobservationer har ligeledes mødt russisk modstand, idet Rusland har søgt at underminere troværdigheden af ODIHR's metoder. Valgobservationerne nyder dog fortsat bred opbakning blandt de deltagende stater som en helt central del af OSCE's arbejde. Senest har en valgobservationsmission bl.a. været udsendt til Serbien, hvor ODIHR på invitation fra de serbiske myndigheder observerede parlamentsvalget i december 2023 og noterede sig en række uregelmæssigheder.

Danmark og ligesindede har gjort aktivt brug af OSCE's uformelle og ikke-konsensusbaserede instrumenter til at fastholde presset på Rusland og dets ligesindede, og herigennem adressere menneskerettighedskrænkelser i relation til krigen i Ukraine. Danmark har således bidraget til arbejdet med at nedsætte en uafhængig ekspertmission under OSCE's Moskva-mekanisme til at afdække Ruslands deportationer af ukrainske børn, herunder 'assimileringsstiltag' under krigen i Ukraine. Missionen var den første af sin slags i regi af en international organisation, der har et snævert fokus på at afdække omstændighederne omkring Ruslands deportationer af børn fra Ukraine. Ligeledes var Danmark i begyndelsen af 2023 en af initiativtagerne til en ny uafhængig undersøgelsesmission under OSCE's Moskva-mekanisme

med fokus på menneskerettighedssituationen i Belarus. Endelig har Danmark fastholdt sin indsats inden for danske prioritetsområder, herunder støtte til demokratiforkæmpere og torturbekæmpelse. Det gælder bl.a. samarbejdet med ligesindede lande om den årlige demokratiprisuddeling, som i 2023 hædrede det ukrainske og russiske civilsamfunds kamp for demokrati, retsstat og menneskerettigheder, samt den tilbagevendende torturbekæmpelseskonference med fokus på at stille ansvarlige for torturhandlinger i bl.a. væbnede konflikter til ansvar, som Danmark sammen med Schweiz var medvært for i juni 2023.

Også det politisk-militære samarbejde i OSCE har de seneste mange år været præget af Ruslands manglende vilje til at opnå egentlige resultater. Ruslands endegyldige udtræden af Traktaten om Konventionelle Væbnede Styrker i Europa (CFE-traktaten), efter i mange år ikke at have opfyldt sine forpligtelser, er blot endnu et eksempel herpå. Kontrol- og verifikationsaktiviteter gennemføres fortsat, dog uden samarbejde med Rusland og Belarus, mens udvekslingen af militære informationer under våbenkontrolaftalernes transparensmekanismer er fortsat. Samarbejdet på det politisk-militære område centrerer sig om Ruslands krig mod Ukraine, mens der er ringe eller ingen fremdrift i drøftelser af implementering eller udvikling af traktater og aftaler. I forlængelse af Ruslands udtræden af CFE-traktaten har Danmark sammen med de øvrige NATO-allierede statsparter iværksat suspending af deltagelse i traktaten.

I 2023 bidrog Danmark med 21,9 mio. kr. til OSCE's årlige budget. På trods af de mange udfordringer har OSCE i løbet af 2023 fortsat bevist sin relevans ved at levere en af meget få platforme, hvor Danmark, EU og ligesindede uge efter uge direkte over for russiske og belarussiske repræsentanter skarpt kan kritisere Ruslands angrebskrig i Ukraine og den belarussiske støtte hertil. Dette var også tilfældet under årets udenrigsministermøde i Skopje, hvor udenrigsministeren afgav sit indlæg direkte henvendt til Ruslands udenrigsminister, som dog valgte at forlade lokalet under indlægget. I OSCE har Ruslands politiske isolation i regionen også kunnet ses på en ganske håndgribelig måde, idet mange lande med traditionelt tætte bånd til Rusland, i alt-overvejende grad har foretrukket tavshed frem for at bakke op om Rusland og krigen.

Forventninger til 2024 og danske prioriteter

Malta varetager i 2024 rollen som OSCE-formandskab. Malta overtager en række vanskelige opgaver, herunder at sikre konsensus om budgettet for både 2024 og 2025 samt genbesættelse af de fire topstillinger, som udløber til september. Samtidig står Finland til at overtage formandskabsposten for 2025, men der skal arbejdes på at finde et formandskab for 2026 og 2027. Det maltesiske formandskab har til hensigt at fastholde Ukraine højt på OSCE's dagsorden. Derudover vil Malta arbejde for at fremme stabilitet og forebygge eskalering af andre konflikter på tværs af OSCE-regionen, samt sikre organisationens funktionsdygtighed herunder ved at finde løsninger på organisationens ledelse.

I 2024 vil Danmark i OSCE fortsat fokusere på: 1) Ruslands angrebskrig i Ukraine og indsatsen for at genoprette respekten for de fælles principper og regler; 2) arbejdet for at styrke menneskerettigheder og fundamentale frihedsrettigheder i hele OSCE-området; samt 3) samarbejdet om konventionel våbenkontrol. Fokusområderne bliver særligt aktuelle i efteråret 2024, hvor Danmark fra september til december har formandskabet for Forum for Sikkerhedssamarbejde, der leder arbejdet i den politisk-militære dimension. Danmark vil i 2024 fortsat gå i front for at sætte Ruslands brud på menneskerettigheder og folkeretten i Ukraine samt menneskerettighedssituationen i Rusland og Belarus højt på dagsordenen i OSCE, herunder ved at opretholde det politiske pres og bidrage til fremtidig retsforfølgelse af menneskerettighedskrænkelser. De værdimæssige kløfter ventes ikke at blive mindre i 2024, og der vil fortsat være behov for at anvende OSCE's uformelle platforme til at fremme respekten for menneskerettigheder, demokrati og retsstaten i det europæiske naboland.

3. EUROPARÅDET

Ruslands aggressionskrig mod Ukraine har mærkbart forandret Europarådet. Støtte til Ukraine står nu helt centralt i organisationens arbejde, der har til formål at sikre demokrati, menneskerettigheder og retsstatsprincipper for kontinentets 700 millioner borgere. Samtidig er der flere steder i Europa en bekymrende tendens i retning af demokratisk tilbagegang, udfordring af retsstatsprincipper og menneskerettighedskrænkelser. Den teknologiske udvikling indebærer også nye udfordringer.

På den baggrund fik organisation et tiltrængt politisk rygstød med det blot fjerde topmøde i Europarådets 74-årige historie. Det blev afholdt i Reykjavik 16.-17. maj 2023. Det var første gang, at Europarådets stats- og regeringschefer mødtes i regi af Europarådet siden topmødet i Warszawa i 2005. Fra dansk side deltog statsministeren.

Danmarks hovedprioriteter for topmødet var at sikre, at Europarådets vigtige og unikke rolle i forhold til fremme af demokrati, retsstatsprincipper og menneskerettigheder i Europa blev genbekræftet. En række medlemslande, herunder Danmark, understregede, at Europarådet sjældent har været vigtigere, end det er nu, og at Europarådet spiller en stigende rolle i forsvaret af demokrati, retsstat, og menneskerettigheder.

Topmødets væsentligste resultat var Reykjavikerklæringen ("*Reykjavik Declaration – United Around Our Values*"). Et af de mest markante konkrete resultater i Reykjavikerklæringen var etableringen af et skadesregister for Ukraine. Registeret har til formål at dokumentere tabs- og skadeskrav som følge af russiske angreb i Ukraine siden den 24. februar 2022. Skadesregisteret ses som det første skridt mod en eventuel kompensationsmekanisme, der kan kompensere ukrainske borgere, virksomheder og myndigheder for skader forvoldt som følge af krigen. Registeret forventer at kunne påbegynde registrering af skadeskrav i april 2024 – mindre end et år efter dets etablering. I alt 44 lande og EU valgte at deltage som stiftere eller tilkendegav at ville deltage i

registret, herunder størstedelen af Europarådets medlemmer samt USA, Canada, Japan og Mexico.

Reykjavikerklæringen understreger også behovet for at styrke Europarådets system for tilsynet med implementering af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols (EMD) domme. De 10 såkaldte "Reykjavik-principper for demokrati" indeholdt en genbekræftelse af landenes opbakning til demokrati, retsstat og menneskerettigheder, og har skabt grundlaget for en styrkelse af Europarådets arbejde på disse områder. Principperne ses også som et modsvar på de demokratiske tilbageskridt, som er fundet sted i nogle medlemslande i de senere år.

Topmødet vedtog også oprettelsen af en konsultationsgruppe om ukrainske børn ("*Consultation Group on the Children of Ukraine (CGU)*"). Den arbejder for forbedringer af vilkårene for ukrainske børn – både børn på flugt til nabolande og børn i Ukraine. Ukraine har særligt anmodet om støtte til den ukrainske børneforsorg. Gruppen har efter topmødet afholdt sit første møde om fremme af beskyttelsen af rettighederne for de millioner af ukrainske børn, som bor i Europarådets lande.

Et væsentligt udfald af topmødet med danske øjne var Reykjavikerklæringens signal om øget gennemsigtighed i Europarådets arbejde. Danmark vil tilstræbe, at signalet udmøntes i organisationen.

Det er en prioritet for regeringen at sikre, at Europarådet følger op på resultaterne fra topmødet i Reykjavik, som genbekræftede Europarådets unikke og vigtige rolle i forhold til at fremme demokrati, retsstatsprincipper og menneskerettigheder i Europa. Endvidere er det afgørende, at aktuelle og fremtidige udfordringer fastholdes højt på dagsordenen, herunder krigen i Ukraine, fortsat reform af organisationen og øget fokus på kerneopgaverne. Danmark arbejder aktivt for, at topmødets resultater fører til konkrete tiltag, der sikrer, at Europarådet fortsat kan spille en aktiv rolle på kontinentet inden for demokrati-, retsstats- og menneskerettighedsområdet. Desuden vil Danmark fortsætte sit arbejde sammen med ligesindede for at sikre, at Europarådets medlemslande efterlever deres forpligtelser og EMD's afgørelser. Endelig vil Danmark løbende overveje muligheden for at afgive indlæg i sager, hvor Danmark ikke er part (såkaldte tredjepartsinterventioner), men hvor udfaldet af sagerne vurderes at kunne få betydning for Danmark, ligesom man fra dansk side vil have fokus på retsstatsområdet og vigtigheden af domstolenes uafhængighed.

Politisk og økonomisk oprustning af Europarådet

Reykjaviktopmødets klare politiske styrkelse af Europarådet blev efterfulgt af en ressourcemæssig styrkelse, da Europarådets medlemslande i november 2023 vedtog organisationens program og budget for perioden 2024-2027. Som opfølgning på Reykjaviktopmødets fokus på styrkelse af kerneopgaverne og fokuslande, indeholder budgettet den første realstigning i Europarådets budget i 17 år. Det nye budget indebærer særligt en væsentlig budgetstigning til EMD, der skal give ressourcer til at behandle en kraftigt forøget mængde sager, samt styrke eksekveringen af dens

domme. Fra et dansk perspektiv var det et vigtigt skridt, at Europarådets handlingsplaner, særligt i frontlinjestaterne Ukraine, Moldova og Georgien, blev optaget på det ordinære budget, hvilket styrker den langsigtede planlægning. Det var også en dansk prioritet at fokusere på omprioriteringer samt effektivisering i Europarådet.

Europarådets udviklingsbank (CEB) har foreslået en kapitaludvidelse på samlet set 32 milliarder kroner i form af indskud og garantiforpligtelser. Udvidelsen skal anvendes til udmøntning af udviklingsbankens ramme for 2023-2027. Udvidelsen begrundes i en række øgede udgifter over de seneste år grundet blandt andet Covid-19, migrationskriser og senest den russiske aggressionskrig mod Ukraine. CEB beskriver kapitaludvidelsen som nødvendig for at banken kan fastholde volumen af udlån, samt gennemføre en delvis forøgelse af udlån til lande med lav kreditvurdering parallelt med igangsættelse af projekter i Ukraine. Medlemsstaternes deltagelse i kapitaludvidelsen er frivillig, og regeringen undersøger for nærværende perspektiverne for dansk deltagelse. I fald Danmark vælger at deltage, vil det danske bidrag bestå af et indskud på i alt 146,4 mio. kr. og en garantiforpligtelse på 372,4 mio. kr. I februar 2024 havde kapitaludvidelsen opnået de nødvendige tilsagn for at kunne træde i kraft.

Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK) og Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (EMD)

EMRK og EMD er fortsat omdrejningspunktet for den menneskeretlige beskyttelse i Europarådets medlemslande. Medlemslandene er forpligtet til at efterleve EMD's afgørelser. Der er imidlertid stadig store udfordringer i forhold til efterlevelsen af afgørelser fra EMD i visse medlemslande.

Europarådets monitoreringsorganer evaluerer regelmæssigt medlemslandenes efterlevelse af forpligtelserne under konventionssystemet og afgiver anbefalinger til medlemslandene. Ministerkomitéen drøfter også kvartalsvist medlemslandenes implementering af domme, hvor Danmark sammen med ligesindede lande er aktivt engageret i arbejdet for, at alle medlemsstater effektivt og rettidigt implementerer EMD's afgørelser. Ministerkomitéen drøfter på kvartalsmæssige møder medlemslandenes manglende efterlevelse af domme.

Et eksempel på manglende efterlevelse af EMD's domme, er den tyrkiske sag om den fængslede menneskerettighedsaktivist Osman Kavala. Kavala har siddet uberettiget fængslet siden oktober 2017. I en dom fra 2019 fandt EMD ingen rimelig grund til hans fængsling. I 2022 blev en traktatkrænkelsesprocedure indledt mod Tyrkiet, som førte til, at EMD i juli 2022 bekræftede sin tidligere dom. Siden har en række initiativer været gennemført for at lægge pres på de tyrkiske myndigheder for at løslade Kavala, blandt andet ved besøg i Tyrkiet af repræsentanter fra Europarådets Parlamentariske Forsamling (PACE).

I oktober 2023 opfordrede PACE til, at Ministerkomitéen iværksætter en såkaldt 1994-proces mod Tyrkiet. Processen er etableret i Europarådets erklæring fra 1994 om overhol-

delse af medlemslandenes forpligtelser. Processens elementer fastlægges af medlemslande selv, og den har ikke tidligere været anvendt i tilsynet med en EMD-sag. På baggrund af PACEs anbefaling støtter Danmark iværksættelse af 1994-processen i Ministerkomitéen. Tyrkiet har foreløbig afvist en iværksættelse af 1994-processen, men har taget skridt mod øget dialog, herunder inviteret PACEs to Tyrkiet-rapportører tilbage til landet.

Tendensen med manglende respekt for retsstatsprincipperne giver forsat anledning til bekymring på tværs af organisationen. I den sammenhæng er det positivt, at den nye polske regering arbejder på at tilbagerulle de reformer af domstolsystemet, som har ført til en række domme mod Polen ved EMD. Danmark har sammen med ligesindede lande været aktivt engageret i flere af disse sager og vil fortsat følge disse sager – herunder den nye polske regerings bestræbelser på at rette op på retsstatsproblemerne.

Menneskerettighedskommissærens besøg i Danmark

Som led i den generelle monitorering af medlemsstaternes overholdelse af deres menneskeretlige forpligtelser aflagde Europarådets menneskerettighedskommissær besøg i Danmark i maj 2023. Besøget fokuserede særligt på Danmarks menneskeretlige forpligtelser inden for asyl-, migrations- og handicapområdet. Kommisæreren mødtes blandt andet med justitsministeren, udlændinge- og integrationsministeren, samt med civilsamfundet. Kommisæreren fremhævede i sin rapport en positiv udvikling på asylområdet, herunder særligt i forhold til modtagelse af ukrainske flygtninge og beskyttelse af afghanske børn og kvinder. Hun konstaterede også forbedringer i lovgivningen vedrørende folkeskolens inklusion af børn og unge med handicap. Kommisæreren rejste dog også en række bekymringer, herunder ønsker om eksternalisering af asylprocesser, samt at den danske tilgang på flygtningeområdet fokuserede på midlertidigt ophold med henblik på hjemsendelse frem for på integration. Rapporten opfordrede også til at forbedre vilkårene for personer med handicap.

Kosovos medlemskab

Kosovos ansøgning om at blive medlem af Europarådet behandles nu i PACE, der skal afgive en udtalelse om, i hvilket omfang Kosovo deler Europarådets grundlæggende værdier og udviser villighed til at efterleve og implementere konventionssystemet. Ministerkomitéen vil tage stilling til ansøgningen på baggrund af udtalelsen fra PACE. Optagelse kræver enstemmighed i Ministerkomitéen på ambassadørniveau, men kan også forelægges på ministerniveau, hvor der alene kræves to tredjedels flertal. En stor gruppe lande, herunder Danmark, støtter Kosovos optagelse, mens en mindre gruppe i varierende grad har udtrykt modstand. Serbien har reageret skarpt på den mulige optagelse af Kosovo og valgte af denne grund ikke at deltage i Reykjaviktopmødet.

Aserbajdsjan

Aserbajdsjan iværksatte den 19. september 2023 en militæroperation i regionen Nagorno-Karabakh, som medførte, at stort set alle regionens over 100.000 armenere flygtede til Armenien, hvilket ledte til fordømmelse fra PACE. Militæroperationen kom i kølvandet på en næsten 10 måneder lang aserbajdsjansk blokade af den såkaldte Lachin-korridor ind til regionen, som havde skabt en forværret humanitær situation for lokalbefolkningen. Perioden op til præsidentvalget den 7. februar 2024 var desuden præget af tilbageholdelser og fængslinger mod journalister, menneskerettighedsforkæmpere og opposition. PACE vedtog den 24. januar 2024 en resolution, som medførte, at de aserbajdsjanske PACE-medlemmers akkreditiver ikke blev fornyet. Resolutionen henviser til manglende efterlevelse af PACE's forretningsorden. Den peger bl.a. på Aserbajdsjans ageren ift. Nagorno-Karabakh, manglende adgang til politiske fanger og afvisningen af at modtage PACE-medlemmer som observatører ved præsidentvalget den 7. februar 2024. En rapport udarbejdet af PACE-medlem Mogens Jensen (S) ligger blandt andet til grund for resolutionen. Beslutningen ændrer dog ikke på, at Aserbajdsjan fortsat er medlem af Europarådet.

Øvrige udviklinger

Forhandlingerne om EU's tiltrædelse af EMRK pågår, og i marts 2023 lykkedes det Europarådet og EU at nå til foreløbig enighed om udkastet til en tiltrædelsestraktat. Spørgsmålet om, hvordan EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik kan håndteres i forhold til EMRK, er dog fortsat uløst.

Europarådet arbejder fortsat på en konvention om kunstig intelligens, som forventes vedtaget i 2024. Konventionens forventelige fokusområde bliver at sikre hensynet til menneskerettigheder og retsstatsprincipper i sammenhænge, hvor kunstig intelligens finder anvendelse.

Sammenhængen mellem miljø og menneskerettigheder blev i generelle vendinger beskrevet i Reykjavikkerklæringen, og det forventes at være et emne, der vil være øget fokus på i det kommende år. Topmødet igangsatte den såkaldte Reykjavikproces, som skal se på Europarådets arbejde med miljø og klima. Et forstudie om et muligt instrument om menneskerettigheder og miljø vil blive præsenteret for Ministerkomitéen i juni 2024. Der ventes ligeledes at blive præsenteret et udkast til en konvention om miljøbeskyttelse gennem strafferet i december 2024.

Valg til ny generalsekretær

Europarådet skal have en ny generalsekretær i 2024. Generalsekretæren er organisationens ansigt udadtil og varetager den politiske kontakt til medlemslandenes regeringer, hvoraf nogle ser meget forskelligt på centrale spørgsmål, herunder hvordan Europarådet bør imødegå demokratisk tilbagegang og manglende efterlevelse af EMD's domme. Målet for Danmark er, at den nye generalsekretær er en dynamisk, visionær person med politisk tyngde, som kan samle organisationen efter de seneste års kriser og fremme Europarådets værdier om at beskytte og udbrede demokrati, menneskerettigheder, herunder implementere visionerne

fra Reykjaviktopmødet. Generalsekretæren vælges af PACE på grundlag af indstilling af flere kandidater fra Ministerkomitéen.

Endelig kan det nævnes, at det i maj 2024 vil være 75 år siden Europarådet blev oprettet, hvilket vil blive markeret både i Europa og i Danmark.

4. ØSTERSØRÅDET

På møde i Wismar den 1. juni 2023 afsluttede udenrigsministrene den refleksion om Østersørådets fremtid, som startede efter Ruslands udtræden i maj 2022. Ministrene bekræftede, at Østersørådet fortsat er en vigtig platform for regional dialog og samarbejde i Østersøområdet, og understregede, at det praktiske samarbejde i den nye geopolitiske situation, der er opstået i Østersøregionen, primært bør fokusere på aktiviteter under overskriften *Safe and Secure Region* (civilbeskyttelse, kriseberedskab, resiliens, bekæmpelse af menneskehandel, beskyttelse af udsatte børn etc.) samt samarbejde med Ukraine (observatør) på disse områder. Som følge af refleksionen blev rådets arbejdsgruppe om bæredygtig udvikling lukket.

I forbindelse med det tyske formandskabs fokus på havvind i Østersøen, var udenrigsministeren medvært for et havvindforum i Berlin den 9. maj 2023 med henblik på at adressere muligheder og udfordringer for grænseoverskridende havvindsamarbejde såvel som de sikkerhedsmæssige implikationer heraf. En hensigtserklæring mellem Østersølandene, om styrket samarbejde for at øge havvind i Østersøen blev vedtaget.

Det finske formandskab 2023-2024 har foreslået at udvikle den politiske dialog, og har lagt op til et ambitiøst program, der har til formål at styrke samarbejdet med fokus på resiliens, kriseberedskab og et bredt sikkerhedskoncept.

Et udenrigsministermøde er planlagt til at finde sted i Finland den 13. -14 juni. Dagsordenen kendes endnu ikke, men det er sandsynligt, at drøftelserne vil fokusere på emner i tråd med formandskabets prioriteter. Under Estlands formandskab, som begynder den 1. juli, forventes en høj grad af tematisk kontinuitet fra det finske formandskab.

Danmark er tilfreds med resultatet af refleksionsprocessen, og bakker op om det finske formandskabs fokus på et intensiveret samarbejde under overskriften *Safe and Secure Region*, hvor Østersørådet har et velfungerende samarbejde på flere centrale områder.

Task Force on Trafficking in Human Beings (TF-THB)

Fokus i taskforcen i 2023 har fortsat været på krigen i Ukraine med den øgede risiko for menneskehandel i forbindelse med håndteringen af ukrainske flygtninge. Der har desuden været fokus på fair rekruttering af udenlandsk arbejdskraft med henblik på at forebygge menneskehandel til tvangsarbejde. Et gennemgående tema har derudover været bekæmpelse af udnyttelse af børn og unge, i samarbejde med Østersørådets *Children at Risk*-gruppe. Der har bl.a. været afholdt en fælles workshop med henblik på at erfaringsudveksle og dele viden på området for at forebygge og

beskytte børn og unge mod generel udnyttelse og menneskehandel. Taskforcen vil i 2024 fastholde fokus på børn og unge i risiko for menneskehandel og udnyttelse, samt fokus på at støtte og forebygge udnyttelse af ukrainske familier.

Expert Group on Children at Risk (CAR)

I 2023 blev der afholdt to møder under henholdsvis det tyske og det finske formandskab. Under det tyske formandskab har mødet omhandlet børneinddragelse samt udfordringer og tiltag for børn med seksuel krænkende adfærd. Danmark har siden 2022 haft nationalt tilgængelig udredning og behandling til målgruppen, organiseret under de danske børnehuse. Danmark har leveret et praksiseksempel til Østersørådets hjemmeside herom. Under det finske formandskab har CAR og TF-THB ekspertgrupperne mødtes om forebyggelse og opsporing af handel mod børn. CAR og TF-THB i Danmark har afholdt en workshop med relevante aktører om opsporing og håndtering af børn udsat for menneskehandel. Udviklingstendenser i ekspertgruppen er fortsat på børneinddragelse, som temasættes under Estlands formandskab i 2024-2025. Der er fortsat opmærksomhed på fremme af børnehusmodellen samt ukrainske børn. I 2024 skal arbejdet med den kommende strategi for 2025-2029 igangsættes.

Civil Protection Network (CPN)

I rammen af Østersørådets Civil Protection Network, arbejder de deltagende lande for at styrke samfundsrobustheden. Det finske formandskab har i 2023-2024 følgelig sat fokus på et ændret risikobillede, samt nye vilkår for beredskabet, som følge af krigen i Ukraine, en ny sikkerhedspolitisk situation, samt klimaforandringer. Et centralt element i samarbejdet er erfaringsudveksling. På det operative område har især den fortsatte civile beredskabsstøtte til Ukraine præget året. Det finske formandskab har - sammen med særligt Sverige og de baltiske lande - samtidigt ønsket at drøfte tiltag i forhold til befolkningens forsyningssikkerhed og krisekommunikation, samt anvendelse af beskyttelsesrum som følge af den ny sikkerhedspolitiske situation. Endelig har formandskabet afholdt en række tematiserede møder om konsekvenserne af klimaforandringer med særlig fokus på skovbrande. Fremadrettet ses samarbejdet – givet de aktuel-

le temaer – fortsat at have særlig værdi for Danmark. Temaerne ventes at fortsætte under det kommende estiske formandskab. Beredskabsstyrelsen koordinerer den danske deltagelse i Civil Protection Network.

Expert Group on Sustainable Maritime Economy (EGSME)

Søfartsstyrelsen indgår i arbejdsgruppen Expert Group on Sustainable Maritime Economy (EGSME). Arbejdsgruppen har bl.a. fokus på bæredygtig blå vækst og på at skabe balance mellem økonomiske, sociale og miljømæssige aspekter i den maritime sektor. Arbejdet i EGSME har under det finske formandskab haft fokus på tværgående maritim politik og regulering, herunder grøn skibsfart. Efter seneste refleksionsproces, er det besluttet at fortsætte arbejdet i gruppen, dog med blik for at reducere overlap og dobbelt arbejde i forhold til lignende Østersø-fora.

Ammunition på havbunden i Østersøen

I 2023 har Østersørådet, på initiativ af det tyske formandskab og i samarbejde med HELCOM, den regionale havkonvention for Østersøen, sat fornyet fokus på problemstillingen med ammunition på havbunden i Østersøen. Det er estimeret, at der er cirka 300.000 tons ammunition i Østersøen. Det kan være et problem for havmiljøet i forhold til lækkede giftgasser, og give miljø- og sikkerhedsmæssige udfordringer ved utilsigtet opfiskning eller ved etablering af maritim infrastruktur. I december 2022 blev der afholdt et ekspertmøde i Kiel, hvor der blev givet en række konkrete anbefalinger til håndtering af problemstillingen. I september 2023 organiserede EU-Kommissionen den 2. "Our Baltic"-ministerkonference i Palanga i Litauen for EU-Østersølandene, hvor der blev sat fornyet fokus på havets tilstand i Østersøen. Miljøministeren deltog i konferencen. Her tiltrådte landene en politisk hensigtserklæring om at samarbejde om at øge viden og vurdere risici ved ammunitionen på havbunden. I HELCOM blev der i 2021 indgået en aftale om en regional handlingsplan, som spænder over 10 år. Den indebærer, at Danmark sammen med de andre EU-lande omkring Østersøen samarbejder om at undersøge miljørisikoen ved ammunitionen på havbunden samt muligheder for håndtering heraf.